

Nevenka Bezić-Božanić

DVIJE IZLOŽBE MUZEJA GRADA SPLITA

Niko Armanda iz albuma
»Porušeni Split 1944.«

Pritisnut trošnošću kuće — najljepše gotičke palače u Splitu — Muzej grada Splita nije više u stanju da svojim sugrađanima otvori izložbene dvorane. No unutar Muzeja se radi, stvaraju se cjeline, pripremaju se predmeti i teme budućeg postava, bilježe se značajnije godišnjice u prošlosti grada. Drugarsko razumijevanje Etnografskog muzeja omogućilo je kustosima Muzeja grada da uza sav posao oko sanacije vlastite kuće prirede i dvije izložbe, da podsjetu javnost na dva jubileja.

Potkraj 1943. i početkom 1944. Split je doživio snažno bombardiranje iz zraka, koje je odnijelo dio grada u nepovrat i začas izmijenilo njegov izgled. Zatečen i dirnut ranama svoga grada otvorenim na kućama, ulicama i trgovima u raznim predjelima, Niko Armanda (1899—1981) arhitekt po zanimanju, a slikar po osjećaju ostvario je tih dana zbirku od pedesetak crteža kredom i olovkom sa željom da barem na papiru zabilježi sliku grada, sliku što se u tim trenucima zaviijek mijenjala.

Sumorni i teški događaji zapisani na stranicama novije povijesti Splita zabilježeni pred četiri desetljeća na vještim i izuzetno dokumentarnim Armandinim crtežima nekoga će podsjetiti na nestale ambijente i kuće staroga grada, a nekoga upoznati sa sredinom koje se ne sjeća i koja je zauvijek nestala.

Ova vrijedna mapa crteža bila je prvi put predstavljena javnosti na izložbi 1968. u Muzeju grada, a 1983. zalaganjem općinske skupštine i Samoupravne interesne zajednice u oblasti kulture općine Split otkupljena je za taj muzej. Izložba je za ovu priliku postavljena tako da su uz crteže što prikazuju pojedine srušene dijelove izložene fotografije današnjeg stanja, koje je snimio Goran Borčić. Time je crtež dobio u svojoj dokumentarnoj vrijednosti, ali ga je i pojasnio onima koji ne poznaju Split iz tog vremena. Ideja da se na ovako zanimljiv način prikažu crteži Nilke Armande pripada Deši Diani.

Zatim je otvorena i druga izložba u istom prostoru, a bila je posvećena stogodišnjici osnivanja splitskog muzičkog društva »Zvonimir«. Ovo društvo osnovano je u ožujku 1884. a svrha mu je bila da pjesmom njeguje i širi narodnu misao i materinji jezik. Prvi predsjednik društva bio je dr. Dujam Rendić Miočević, a brojni Splitsani oduševljeno su postali članovi društva i materijalno ga pomagali. Njegov prvi zborovođa bio je Slovenac Jakov Tence, koji je na poziv društva došao u Split. Još iste godine zbor sastavljen od pedest i šest pjevača priređuje svoj prvi koncert u crkvi sv. Dominika, zatim na splitskoj obali, da bi svoj treći nastup, malo iza toga priredio zajedno s Narodnom glazbom u tadašnjoj kazališnoj dvorani »Diana«. U osvitlu stoljeća »Zvonimir« je na vrhuncu svog djelovanja, priređuju se brojni koncerti, odlazi se na gostovanja, pa i sam skladatelj Ivan Zajc sklada mu himnu, a Franjo Serafin Vilhar zborovođa društva od 1888—1889. sklada posebnu koračnicu i »geslo«, a potom se smjenjuju generacije i generacije zborovođa i pjevača. Zbor, ispočetka muški, postaje mješoviti, pa čak izvodi i operete. Između dva rata vode ga poznati skladatelji i zborovođe Josip Hatze, Ivo Parać, Boris Papan-dopulo i drugi.

Godina 1941. i okupacija Splita ugasila je djelatnost društva, a njegovi pjevači pjevat će kasnije u zborovima kazališnih družina tijekom narodnoslobodilačke borbe. Nakon oslobođenja više pjevačkih društava nastavlja tradiciju zbornog pjevanja u Splitu staru punih stotinu godina.

Muzej grada Splita i Historijski arhiv čuvaju građu o plodnoj djelatnosti »Zvonimira«: fotografije, programe koncerata i gostovanja u drugim gradovima, društvene spise i noćne zapise iz bogatog zbira pjesama koje je društvo uvježbalo tijekom svog djelovanja. Na izložbi u Etnografskom muzeju izložen je samo manji dio građe, to jest onoliko koliko je moguće izložiti u određenom prostoru. Izložba je ostvarena po zamisli mr. Sofije Billčić, a otrgla je od zaborava jednu značajnu društvenu i kulturnu djelatnost iz prošlosti grada Splita.

Da bi se što bolje obilježila ova značajna obljetnica Društvo kulturne baštine priredilo je u Hrvatskom narodnom kazalištu prigodnu akademiju. U kazališnom foyeru za tu zgodu priređena je i mala izložba na kojoj je bio izložen dio građe plodnog rada ovog društva, a također od strane Muzeja grada Splita.